

UNEC

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC)

**“Rəsm-3” fənni üzrə
İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI
(Syllabus)**

Fənnin təsviri

Bu fənn, ümumi (əsas) fənnlər siyahısına daxil olmaqla, bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələrdə gələcək peşəkar dizayner yaradıcılıqları zamanı onlara lazım olan zəruri baza biliklərini təqdim edir, habelə onlara Təsviri sənətin və Rəsmın müxtəlif üsul və vasitələrini anlamaq, müxtəlif texnika və materiallardan bacarıqla istifadə etmək üçün lazım olan bilik və vərdisləri aşılayır.

Fənnin öyrənilməsi zamanı təsviri sənətin yaranması və inkişaf yolları, boyakarlıq, bədii qrafika, dekorativ-tətbiqi sənət, heykəltaraşlıq kimi növləri işıqlandırılır. Dərs zamanı tələbələr əşyaların, həmçinin natürmortun qurma qaydalarını öyrənir. Həcm-fəza təxəyyülünün inkişafı üçün çəkilən əşyaların forması hər tərəfli öyrənilərək təhlil edilir, yalnız xarici görkəmi deyil, onun konstruksiya və quruluşu dərk edilərək təsvir olunur.

Fənnin məqsədi və vəzifələri

Kursuntədrisi zamanı gələcək dizaynerlərə bədii təsvirin lazımi bilik və yeniliklərini aşılamaq məqsədilə bir neçə cisimdən ibarət natürmortun təsvirində perspektiva, tarazlıq, bütövlük, ritm, simmetriya, asimmetriya kimi kompozisiya qanunları, nisbət, kütlə kimi nüanslar, tonallıq, işıq-kölgənin verilmə üsulları açıqlanır. Həmçinin nəbati və həndəsi ornamentlərdən ibarət kompozisiyaların qurulma qaydaları və məzmunu, uyğun ahəngdar rəng palitrasının hazırlanması yolları işıqlandırılır.

Fənnin tədrisi qarşısında duran vəzifələr aşağıdakılardır:

- Təsviri sənət və Rəsmın xüsusiyyətləri barədə tələbələrdə tam təsəvvür formalaşdırmaq;
- Rəsmın müxtəlif üsul və vasitələrini, texnika və priyomlarını tələbələrə izah etmək;
- Tələbələrə tədris sistemində yerinə yetirilən realistik rəsmın peşəkar üsullarını başa salmaq;
- Müxtəlif material və texnikalardan peşəkarcasına istifadə etmək bacarıq və vərdislərini tələbələrə aşılamaq;
- Tələbələrin dizayn sahəsində bacarıqlı və savadlı mütəxəssis kimi yetişdirməsindən ibarətdir.

Fənnin tədris metodologiyası

Qarşıya qoyulmuş məqsəd və nailiyyətləri əldə etmək üçün aşağıdakı tədris metodologiyasından istifadə olunur:

- *Şifahi (təqdimat, müzakirə);*
- *Əyani (video fayllar, reproduksiyalar, kitablar);*
- *Təcrübi;*
- *Emosional (müxtəlif assosiasiyaların, bədii obrazların təhlili).*

Bu fənnin tədrisi prosesində interaktiv müzakirələrin aparılması, rəsm nümunələrinin öyrənilməsi və təhlili, təqdimat yaxud sərbəst işlərin hazırlanması, ev tapşırıqlarının (sketç- nabroskaların) yerinə yetirilməsi kimi geniş çeşiddə tədris və təlim üsullarından istifadə edilir.

Bundan əlavə verilən biliklərin tətbiqi bacarıqlarının formalaşdırılması üçün tələbələr mövzuya uyğun seçilmiş tapşırıqları həll edəcəklər.

Hər bir yeni mövzunun tədrisi öncəsi tələbələr müəyyən olunmuş mətnləri və onlara təqdim edilmiş (tapşırılmış) digər qiraət materialları ilə tanış olmalıdırlar.

Öyrənmənin nəticələri:

Kursun tədrisi başa çatandan və bütün mövzular mənimsəniləndikdən sonra tələbələr:

Bilməlidirlər:

- Təsviri sənətin və rəsmnin nəzəriyyələrini;
- Təsviri sənətin növlərini və onların əsas xüsusiyyətlərini;
- Realistik peşəkar rəsmnyaranmasına təsir göstərən əsas amilləri;
- Peşəkar rəsmnin qurulmasını müəyyən edən nəzəri və təcrübi üsulları;
- Həcm-fəza təxəyyülünün inkişafı və təhlili üsullarını;
- Çəkilmə əşyanın formasının yalnız xarici görkəminin deyil, onun konstruksiya və quruluşunun dərk edilməsi.
- Perspektiv qanunauyğunluqlarının xüsusiyyətlərini;
- Tarazlıq, bütövlük, ritm, simmetriya, assimetriya kimi kompozisiya qanunlarını
- Tonallıq, işıq-kölgənin verilmə yollarını. kompozisiyaların qurulma qaydalarını və məzmunu uyğun ahəngdar rəng palitrasının hazırlanması qayda qanunlarını

Bacarmalıdırlar:

- Qrafik vasitələrlə naturanı və ətraf aləmi peşəkarcasına əks etdirmək bacarığına yiyələnmişdirlər;
- Hazırlıq materialları nabroskalar, eskizlər, sketçlərlərdən bacarıqla istifadə etmə biliklərinə və vərdişlərinə malik olmalıdırlar:
- Predmetlərin həcm və formalarını, onların dəqiq konstruksiyalarını, material və fakturalarını, əşyaların yerləşdiyi planları düzgün əks etdirməyi bacarmalıdırlar.
- Xətti və fəza perspektivlərinin qanunlarından savadla istifadə etməlidirlər;
- Əşyaları müxtəlif sadə rakurslardan yaddaşdan çəkməyi bacarmalıdırlar;
- Liniya, ştrix və ləkədən peşəkarcasına istifadə etmək biliklərinə malik olmalıdırlar;
- Qrafika, dizayn. boyakarlıq, dekorativ tətbiqi sənət sahələrində bilik və bacarıqlarından istifadə edərək savadlı kompozisiyalar qurmağı bacarmalıdırlar:

Prerekvizitlər

Yoxdur.

Fənnin mühazirə mövzuları yoxdur

Fənnin məşğələ mövzuları

Fənnin tədrisi prosesində tələbələrə aşağıdakı mövzularda məşğələlər təqdim ediləcək:

1. Təbii formaların stilizə edilərək dekorativ formalara salınması vasitəsilə alınan təsvirlərin çəkilməsi, 1-ci mərhələ
2. Təbii formaların stilizə edilərək dekorativ formalara salınması vasitəsilə alınan təsvirlərin çəkilməsi, 2-ci mərhələ
3. Xalça naxışlarından ibarət mürəkkəb kompozisiyanın işlənilməsi, 1-ci mərhələ
4. Xalça naxışlarından ibarət mürəkkəb kompozisiyanın işlənilməsi, 2-ci mərhələ

5. Natürmortun dekorativ üslubda həlli, 1-ci mərhələ
6. Natürmortun dekorativ üslubda həlli, 2-ci mərhələ
7. Mövzulu eskizlərin yerinə yetirilməsi, 1-ci mərhələ
8. Mövzulu eskizlərin yerinə yetirilməsi, 2-ci mərhələ
9. Heyvanat aləminin stilizə edilmiş rəsmi, 1-ci mərhələ
10. Heyvanat aləminin stilizə edilmiş rəsmi, 2-ci mərhələ
11. Bitki aləminin stilizə edilmiş rəsmi, 1-ci mərhələ
12. Bitki aləminin stilizə edilmiş rəsmi, 2-ci mərhələ
13. Stilizə edilmiş sərbəst kompozisiyanın rəsmi, 1-ci mərhələ
14. Stilizə edilmiş sərbəst kompozisiyanın rəsmi, 2-ci mərhələ
15. Stilizə edilmiş sərbəst kompozisiyanın rəsmi, 3-cü mərhələ
16. Natürmortun soyuq qammada dekorativ həlli, 1-ci mərhələ
17. Natürmortun soyuq qammada dekorativ həlli, 2-ci mərhələ
18. Natürmortun isti qammada dekorativ həlli, 1-ci mərhələ
19. Natürmortun isti qammada dekorativ həlli, 2-ci mərhələ
20. «İslimi», «buta» ornament növlərindən istifadə etməklə simmetrik kompozisiyanın rəsmi, 1-ci mərhələ
21. «İslimi», «buta» ornament növlərindən istifadə etməklə simmetrik kompozisiyanın rəsmi, 2-ci mərhələ
22. «Xətai», «bulud» ornament növlərindən istifadə etməklə asimmetrik kompozisiyanın rəsmi, 1-ci mərhələ
23. «Xətai», «bulud» ornament növlərindən istifadə etməklə asimmetrik kompozisiyanın rəsmi, 2-ci mərhələ
24. Parça nümunələrinin fakturasının verilməsi ilə rəsmi, 1-ci mərhələ
25. Parça nümunələrinin fakturasının verilməsi ilə rəsmi, 2-ci mərhələ
26. Parça nümunələrinin fakturasının verilməsi ilə rəsmi, 3-cü mərhələ
27. Parça məmulatlarında istifadə olunan rapport kompozisiyaların rəsmi, 1-ci mərhələ
28. Parça məmulatlarında istifadə olunan rapport kompozisiyaların rəsmi, 2-ci mərhələ
29. Parça məmulatlarında istifadə olunan rapport kompozisiyaların rəsmi, 3-cü mərhələ
30. İşlərə baxış və ümumi analizlər

Fənnin məşğələ mətnləri

Hər bir mövzu üzrə müəllimin təqimatları elektron-kabinetə yerləşdirilir. Hər bir mövzu ilə bağlı müəllim əlavə olaraq xüsusi ədəbiyyat təklif edə bilər.

Əsas dərslik və dərs vəsaitləri

1. Məmmədov S.İ. Təsviri sənətdə rəsm, Bakı, Çarşioğlu, 1999
2. Изобразительное искусство I курс. Учебно-методическое пособие под редакцией А.А.Унковского, Москва, «Просвещение», 1986
3. Изобразительное искусство II курс. Учебно-методическое пособие под редакцией А.А.Унковского, Москва, «Просвещение», 1986

4. Изобразительное искусство III курс. Учебно-методическое пособие под редакцией А.А.Унковского, Москва, «Просвещение», 1986
5. Ростовцев Н.Н. Учебный рисунок, Москва, Изд. Просвещение, 1989
6. Шембель А. Ф. Основы рисунка. Изд. Высшая школа, 1994
7. Р.Бэвэрли Хейл. Уроки рисования от великих мастеров. Москва, Изд. ЭКСМО, 2005
8. Беляева С.Е., Розанов Е.А. Спецрисунок и художественная графика. Москва, АСАДЕМА, 2006
9. Н.Ли. Основы учебного академического рисунка, Москва, ЭКСМО, 2008
10. Г.Альберт. Рисовать это просто. Москва, 2009

Мövzuların məzmunu və tədris-tematik bölgüsü

Həftə	Mövzuların adı	Mövzunun əsas məzmunu	Ədəbiyyat
1	Рисунок стилизованных декоративных мотивов природных форм, 1-ci mərhələ	Эскиз рисунка стилизованных декоративных мотивов природных форм	2
2	Рисунок стилизованных декоративных мотивов природных форм, 2-ci mərhələ	Завершающий этап рисунка стилизованных декоративных мотивов природных форм	2
3	Рисование сложной композиции, составленной из орнаментов ковра, 1-ci mərhələ	Эскиз рисунка сложной композиции, составленной из орнаментов ковра	2
4	Рисование сложной композиции, составленной из орнаментов ковра, 2-ci mərhələ	Завершающий этап рисунка сложной композиции, составленной из орнаментов ковра	2
5	Декоративное решение натюрморта, 1-ci mərhələ	Эскиз рисунка декоративного натюрморта	2
6	Декоративное решение натюрморта, 2-ci mərhələ	Завершающий этап рисунка декоративного натюрморта	2
7	Выполнение набросков на различные темы, 1-ci mərhələ	Наброски на различные темы	5
8	Выполнение набросков на различные темы, 2-ci mərhələ	Наброски на различные темы	5
9	Рисунок стилизованных животных, 1-ci mərhələ	Эскиз рисунка стилизованных животных	9
10	Рисунок стилизованных животных, 2-ci mərhələ	Завершающий этап рисунка стилизованных животных	9
11	Рисунок стилизованных растений, 1-ci mərhələ	Эскиз рисунка стилизованных растений	12
12	Рисунок стилизованных растений, 2-ci mərhələ	Завершающий этап рисунка стилизованных растений,	12
13	Рисунок стилизованной композиции, 1-ci mərhələ	Эскиз рисунка стилизованной композиции	10
14	Рисунок стилизованной композиции, 2-ci mərhələ	Выполнение рисунка стилизованной композиции	10
15	Рисунок стилизованной композиции, 3-cü mərhələ	Завершающий этап рисунка стилизованной композиции	5

16	Декоративное решение натюрморта в холодной гамме, 1-ci mərhələ	Эскиз рисунка декоративного натюрморта в холодной гамме	5
17	Декоративное решение натюрморта в холодной гамме, 2-ci mərhələ	Декоративное решение натюрморта в холодной гамме	12
18	Декоративное решение натюрморта в теплой гамме, 1-ci mərhələ	Эскиз рисунка декоративного натюрморта в теплой гамме	12
19	Декоративное решение натюрморта в теплой гамме, 2-ci mərhələ	Завершающий этап рисунка декоративного натюрморта в теплой гамме	12
20	Рисунок симметричной композиции, с использованием орнаментов «ислими» и «бута», 1-ci mərhələ	Эскиз рисунка симметричной композиции, с использованием орнаментов «ислими» и «бута»	12
21	Рисунок симметричной композиции, с использованием орнаментов «ислими» и «бута», 2-ci mərhələ	Выполнение рисунка симметричной композиции, с использованием орнаментов «ислими» и «бута»	10
22	Рисунок асимметричной композиции, с использованием орнаментов «хетай» и «булуд», 1-ci mərhələ	Завершающий этап рисунка асимметричной композиции, с использованием орнаментов «хетай» и «булуд»	10
23	Рисунок асимметричной композиции, с использованием орнаментов «хетай» и «булуд», 2-ci mərhələ	Рисунок асимметричной композиции, с использованием орнаментов «хетай» и «булуд»	6
24	Рисунок образцов тканей с передачей фактуры, 1-ci mərhələ	Эскиз рисунка образцов тканей с передачей фактуры	6
25	Рисунок образцов тканей с передачей фактуры, 2-ci mərhələ	Выполнение рисунка образцов тканей с передачей фактуры	7
26	Рисунок образцов тканей с передачей фактуры, 3-cü mərhələ	Завершающий этап рисунка образцов тканей с передачей фактуры	7
27	Рисунок раппортных композиций, используемых на тканях, 1-ci mərhələ	Эскиз рисунка раппортных композиций, используемых на тканях	7
28	Рисунок раппортных композиций, используемых на тканях, 2-ci mərhələ	Выполнение рисунка раппортных композиций, используемых на тканях	7
29	Рисунок раппортных композиций, используемых на тканях, 3-cü mərhələ	Завершающий этап рисунка раппортных композиций, используемых на тканях	7
30	İşlərə baxış və ümumi analizlər	Просмотр и анализ работ	
Yekun imtahan			

Cari qiymətləndirilmə

Dizayn ixtisasında qabiliyyət tələb edən fənlərdə cari qiymətləndirmədə -50 balın 20 balı tələbələrin aktivlik balı (seminar məşğələləri zamanı tapşırıqların icrası əsasında müəyyən edilir) hesabına formalaşdırılır. Qalan 30 bal isə semestrəzində (hər ay ərzində 2 iş olmaqla) üzrə Əlavədə qeyd olunan qaydada yerinə yetirilən və hər biri 5 balla qiymətləndirilən 6 fərdi işin qiymətləndirilməsi əsasında təmin edilir. Bu halda əlavə bal almaq istəyən tələbələr tərəfindən 7-ci fərdi işintəqdim edilməsinə icazə verilmir.

Qabiliyyət tələb edən fənlər (dizayn ixtisasında) üzrə fərdi ixtisaslıq tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi

Tələbələrə sillabus üzrə mövzulara uyğun olaraq 6 fərdi iş tapşırığı verilir. Verilən tapşırıqların işləmə qaydaları aşağıdakı kimi müəyyən edilir:

1. Kompanovka - əşyaların və yaxud kompozisiyanın vərəqdə düzgün yerləşdirilməklə çəkilməsi.
2. Proporsiyaların düzgün təyin edilməsi.
3. Köməkçi xətlərdən istifadə edərək formanın qurulması.
4. Perspektiva qanunlarına uyğun tapşırığın konstruktiv həlli.
5. Kompozisiya qanunlarına riayət edərək tapşırığın tam olaraq konstruktiv həlli.
6. Rəng palitrasının müəyyənləşdirilməsi.

7. Predmetlərin formasının, həcmnin və yaxud hər hansı bir kompozisiyanın rənglə işlənməsi:

7.1. Natürmortun rəng həlli:

7.1.1. Əsas rəng tonlarının verilməsi;

7.1.2. Şəxsi və düşən kölgələrin verilməsi;

7.1.3. Predmetlərin formasının işıq-kölgə və rənglə modelləşdirilməsi;

7.1.4. Predmetlərin rənglə fakturasının verilməsi;

7.1.5. Fəzanın rənglə işlənməsi;

7.1.6. Natürmortun ümumiləşdirilməsi;

7.2. Kompozisiyanın (ornamental, tematik, qrafik, dekorativ və s.) rəng həlli:

7.2.1. Əsas rəng tonlarının verilməsi;

7.2.2. Ornamental kompozisiyaların tapşırıqdan asılı olaraq simmetriya qanunlarına riayət edərək xromatik və yaxud axromatik çalarlarla işlənməsi;

7.2.3. Dekorativ tapşırıqların xromatik çalarlarla işlənməsi və kontur xətlərin vurğulayaraq verilməsi;

7.2.4. Qrafik işlərin xromatik və yaxud axromatik çalarlarla qrafik üslubda işlənməsi və kontur xətlərin vurğulayaraq verilməsi;

7.2.5. Tematik tapşırıqların qriyayl (monoxrom) və yaxud xromatik çalarlarla işlənməsi;

7.2.6. Tapşırığın ümumiləşdirilməsi.

Tapşırıqların yerinə yetirilməsində istifadə olunan material və texnikalar:

1. A3, A2 formatında kağız və yaxud kətan.

2. Sadə qələm, rəngli qələm, rəngli gel qələm, flomaster, rəngli marker, pastel, kömür, sangina, sulu (akvarel, akril, quaş və s.) boya, yağlı boya.

Qarışıq texnikadan istifadə etməyə icazə verilir.

8. Heykəltəraşlıq fənni üzrə verilən tapşırıqların yerinə yetirilməsində dekorativ və dəzgah heykəltəraşlığına aid heykəllərin (həcmli və ya dairəvi, qorelyef, barelyef) müxtəlif texnika və materiallardan (gil, gips, plastilin, duzlu xəmir və s.) hazırlanması.

Fənn üzrə kurs işi

Fənn üzrə kurs işi nəzərdə tutulmayıb.

Dərsə davamiyyət

Bakalavriat səviyyələri üzrə təhsilalanlara 75%-lik davamiyyət limiti tətbiq edilir. Fənn üzrə bu həddi aşanlar həmin fənn üzrə aralıq qiymətləndirməyə (sessiya imtahanına) buraxılmır. Davamiyyət limitini aşmayan əyani təhsilalanlar üçün həmin fənn üzrə davamiyyətə görə bal verilmir.

Aralıq qiymətləndirilmə

Fənnin tədrisinin sonunda bir dəfə yekun imtahan təşkil olunur. Tələbənin imtahandakı cavabı 0-50 bal aralığında (maksimum 50 bal) qiymətləndirilə bilər. Fənnin tədrisi prosesində tələbənin əldə etdiyi bilik və bacarıqları Aralıq qiymətləndirmə üzrə 50 bal qabiliyyətimtahanı kimi 180 dəqiqə ərzində keçirilən sessiya imtahanının zamanı çəkilən 1 rəsmi qiymətləndirilməsi hesabına təmin edilir. İmtahan nəticələri sistemə aidiyyəti kafedra tərəfindən daxil edilir. Tələbə iştirak etmədikdə “0” (sıfır) bal qeyd olunur. Yekun imtahanda tələbə minimum 17 bal toplamazsa, onda imtahana qədər yığılan ballar toplanmır, tələbə bu fəndən krediti qazanmır və onun fənn üzrə akademik borcu qalır. İmtahanın nəticələrinin qiymətləndirilməsi ilə bağlı tələbənin hər-hansı şikayəti olarsa, tələbə Universitetdə müəyyən olunmuş ümumi qaydalar əsasında Apellyasiya komissiyasına müraciət edə bilər.

Fənn üzrə yekun qiymətləndirmə

Fənn üzrə tələbələrin yekun biliyi 100 ballıq sistem üzrə qiymətləndirilir. Balların maksimum miqdarı -100 baldır.

Yekun imtahandan sonra tələbənin fənn üzrə topladığı bütün ballar toplanır və yekun qiymət (bal) hesablanır.

İstiqamət	Ballar	Faiz
Aralıq qiymətləndirmə (final)	50	50 %
Seminar (məşğələ) dərslərin nəticələrinə görə aktivlik	20	20 %
Tələbələrin fərdi işin qiymətləndirilməsinə görə	30	30%
Cəmi:	100	100 %

Fənn üzrə semestr ərzində (imtahana qədər və imtahanda) tələbənin topladığı balın yekun miqdarına görə onun yekun biliyi aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

51 baldan aşağı olduqda - “qeyri-kafi”	– F
51-60 bal - “qənaətbəxş”	– E
61-70 bal - “kafi”	– D
71-80 bal - “yaxşı”	– C
81-90 bal - “çox yaxşı”	– B
91-100 bal - “əla”	– A

Tələbənin topladığı yekun bal 51 baldan aşağı olduqda (yəni onun biliyi “qeyri-kafi” qiymətləndirildikdə) tələbə bu fəndən krediti qazanmır və onun fənn üzrə akademik borcu qalır.